

Direktoratet for Byggkvalitet

Deres ref.: 21/6344

Vår ref.: Julie Lyslo Skullestad

Oslo, 09.11.2021

HØRINGSINNSPILL

ENDRING AV DOKUMENTASJONSKRAV I DOK FOR OMBRUKSVARER

DiBK foreslår å gjøre endringer i DOK kapittel III, som omhandler krav til dokumentasjon av byggevarer som ikke er CE-merket. Bakgrunnen for forslaget er at gjeldende regelverk ikke er laget for ombruksvarer, og at det derfor i mange tilfeller innebærer uhensiktsmessige dokumentasjonskrav og dermed er til hinder for ombruk. Formålet med endring av regelverket er å legge til rette for mer ombruk, som er et svært effektivt virkemiddel for å redusere klimabelastningen fra byggebransjen.

I høringsutkastet presenterer DiBK ulike tiltak for å tydeliggjøre regelverket for dokumentasjon av byggevarer som skal ombrukes.

Aase Teknikk har følgende kommentarer til forslagene i høringsnotatet:

5.1.1 Unntak fra krav om produktdokumentasjonen hvis man gir bort ombrukte byggevarer

Vi er enige i at dette ikke er en hensiktsmessig løsning.

5.1.2. Unntak fra krav om å teste og kontrollere ombrukte produkter

Vi er enige i at dette ikke er en hensiktsmessig løsning.

5.1.3. Unntak fra kravene til produktdokumentasjon etter kapittel III for ombrukte byggevarer

Kommentar basert på hvordan DiBK i dag tolker regelverket

Hvis man gjennomgår DiBKs digitale ombruksveileder som angir dokumentasjonskravene for ombruksvarer for gitte forutsetninger, får man i prinsippet følgende dokumentasjonskrav for ombruksvarer:

- Byggevarer **uten vesentlig betydning** for at byggverket oppfyller krav i byggt teknisk forskrift er fritatt kravene i DOK
- Byggevarer **med vesentlig betydning** for at byggverket oppfyller krav i byggt teknisk forskrift:
 - Dersom **vesentlige egenskaper er endret**, må det i alle tilfeller utarbeides ny dokumentasjon iht. DOK kap III
 - Dersom **vesentlige egenskaper ikke er endret**, er dokumentasjonskravene avhengig av når produktet ble omsatt for første gang:
 - **Etter 01.01.14:** Produktet må enten ha opprinnelig CE-merke og ytelseserklæring, eventuelt må det utarbeides ny dokumentasjon iht. DOK kap III
 - **Mellom 01.07.10-01.01.14:** Produktet må enten ha dokumentasjon iht. dokumentasjonskravet som gjaldt da produktet var nytt, eller det må utarbeides ny dokumentasjon iht. DOK kap. III

- **Før 01.07.10:** Fritatt fra DOK, alt ansvar ligger hos tiltakshaver og ansvarlige i byggesaken for å kontrollere at produktet har forsvarlige egenskaper som bidrar til at byggverket oppfyller kravene i byggt teknisk forskrift.

Med utgangspunkt i denne tolkningen av regelverket, gir det mening å gi unntak fra dokumentasjonskravene i DOK også for resterende ombruksvarer, fordi det er bakvendt og uheldig at det eldste byggevarerne er fritatt fra dokumentasjonskravene. Det er for de eldste byggevarerne at risikoen er størst for kvalitetsforringelse som kan påvirke sikkerheten i byggverket.

Vi er imidlertid ikke sikker på om dette er den beste løsningen, når målet er å fremme ombruk *samtidig* som sikkerheten i byggverk ivaretas. Ved å fjerne dokumentasjonskravene for alle ombruksvarer legges et stort ansvar over på ansvarlige i byggesaken og tilsynsmyndighet, og det vil kunne utgjøre en trussel for sikkerheten til bygg.

Kommentar til DiBKs tolkning av dagens regelverk

Fremfor å gi unntak fra kravene til produktdokumentasjon for brukte byggevarer, mener vi det kan være mulig å endre tolkningene av dagens regelverk på en måte som langt på vei vil løse noen av utfordringene som oppstår for ombruksvarer. I tillegg mener vi det er behov for flere presiseringer for å tydeliggjøre regelverket, for å unngå forvirring og mange ulike tolkninger.

Slik vi ser det, er det flere logiske brister i hvordan DiBK tolker dagens regelverk, og rom for endringer av dette som vil føre til økt ombruk.

Produsentansvar

DiBK skriver i høringsnotatet at aktører som omsetter ombrukte byggevarer har et produsentansvar. I henhold til byggevarerforordningen artikkel 2.19 defineres produsent som: «En fysisk eller juridisk person som produserer en byggevare eller får en slik vare utviklet eller produsert, og som markedsfører denne varen under sitt navn eller varemerke». Vi klarer ikke å se at dette betyr at en aktør som river eller rehabiliterer et bygg, og som ønsker å gi bort eller selge ombruksvarer, da automatisk defineres som en produsent.

Det ville være mye mer hensiktsmessig å presisere at produsent defineres som den aktøren som påtar seg ansvaret for å dokumentere produktet i tråd med tilfredsstillende teknisk spesifisering, og at den som eier byggverket der ombruksvarene hentes fra ikke automatisk får status som produsent. Dette i seg selv ville åpne for mer ombruk ved at flere byggherrer tilgjengeliggjør ombruksvarer fra sine prosjekter som skal rehabiliteres eller rives. Det vil også åpne for at eksisterende aktører som har systemer for produktkontroll og testing kan kjøpe inn ombruksvarer og effektivt ta disse inn i sine produksjonssystemer. I tillegg kan det oppstå nye aktører som spesialiserer seg på kvalitetskontroll, testing og dokumentasjon av brukte byggevarer.

Virkeområde for kap II og kap III og ombruksvarer

Ved å lese DOK kap. II og III, klarer vi ikke å finne grunnlag for å tolke det dithen at dokumentasjonskravene er avhengig av når produktet ble omsatt for første gang. Kap. II gjelder for «produkter som er CE-merket». Basert på veiledningen til DOK vil det si produkter som er omfattet av en harmonisert standard eller et europeisk bedømmelsesdokument (EAD). Per dags dato er det kun for tegl og stål det er utarbeidet standarder for hvordan ombruksvarer skal dokumenteres. Dermed finnes det ikke relevante standarder for andre ombruksvarer.

Basert på dette vil man kunne tolke at DOK III gjelder for alle ombruksvarer, uavhengig av når byggevareren ble omsatt for første gang. Vi tror det kunne vært hensiktsmessig å presisere dette, i

§9 som angir virkeområdet for kap. III. §9 sier i dag at kapittelet gjelder for alle byggevarer som «ikke er CE-merket», dvs. for byggevarer der det finnes harmoniserte tekniske spesifikasjoner (standarder eller EADer). Her kunne man lagt til en spesifisering om at det dermed også gjelder for ombruksvarer dersom det ikke er laget harmoniserte standarder relevante for ombruksvarene.

Unntak fra dokumentasjonskravene

Videre gir §9 unntak fra dokumentasjonsreglene for to tilfeller:

- Annet ledd gir unntak for byggevarer som bestilles eller lages for ett spesielt byggverk og produksjonsmetoden ikke inngår i produsentens ordinære virksomhet
- Tredje ledd gir unntak for byggevarer uten vesentlig betydning for at byggverket oppfyller krav i byggteknisk forskrift.

Slik vi tolker det, vil ombruksvarer som brukes til formål uten vesentlig betydning for byggverkets oppfyllelse av kravene i TEK da kunne omsettes uten dokumentasjon. Det kan likevel være nyttig å presisere at unntaket i tredje ledd også gjelder for ombruksvarer uten vesentlig betydning.

I tillegg bør det presiseres hvordan *vesentlig betydning* defineres, slik at dette fremstår tydeligere enn i dag. Et forslag kan være å definere alle byggevarer som ikke vil ha påvirkning på de vesentlige egenskapene listet i §10, som byggevarer som ikke har vesentlig betydning. Det vil si at ombruksvarer som ikke vil ha potensiell negativ påvirkning på følgende vesentlige egenskaper, er unntatt kravet om dokumentasjon:

- a) Mekanisk motstandsevne og stabilitet
- b) Brannsikkerhet
- c) Hygiene, helse og miljø
- d) Sikkerhet og tilgjengelighet ved bruk
- e) Vern mot støy
- f) Energiøkonomisering og varmeisolering
- g) Bærekraftig bruk av naturressurser

Det bør også presiseres at *vesentlig betydning* er definert spesifikt for hvordan ombruksvaren skal brukes i det gitte byggeprosjektet, og ikke utfra alle potensielle måter å bruke byggevaren på. Det vil for eksempel medføre at et isolasjonsprodukt kun har vesentlig betydning for byggets varmeisolering dersom det benyttes i klimaskall, og ikke i innvegg mellom to oppvarmede rom.

Det bør tydeliggjøres hvem som har ansvar for å vurdere om en byggevare har vesentlig betydning for byggverket eller ikke.

Dokumentasjonskrav for byggevarer med vesentlig betydning for oppfyllelse av TEK

I §10 annet ledd (med tilhørende veiledning) står det at minst én vesentlig egenskap skal dokumenteres dersom produktet omsettes i et åpent marked. Hvis produktet omsettes for et konkret prosjekt, trenger man kun å dokumentere vesentlige egenskaper relevante for dette prosjektet.

I tredje ledd står det at vesentlige egenskaper skal dokumenteres i henhold til en tilfredsstillende teknisk spesifikasjon. Veiledningen sier videre:

En tilfredsstillende teknisk spesifikasjon for ikke CE-merkede byggevarer kan være en nasjonal standard (både norske standarder eller standarder fra andre EØS-land), en teknisk godkjenning fra et tredjepartsorgan, eller produsentens egne tekniske spesifikasjoner.

Her kan det spesifiseres at for ombruksvarer må egenskaper enten dokumenteres i henhold til en harmonisert standard eller teknisk spesifikasjon utarbeidet for denne typen ombruksvare, eller så kan produsenten av ombruksvaren lage en egen teknisk spesifikasjon. Slik vi ser det, vil dette åpne for at produsenter/distributører av ombruksvarer kan definere sine egne spesifikasjoner for hva som skal dokumenteres, inntil eventuelle harmoniserte spesifikasjoner eller standarder for ombruksvarer er laget.

Det bør defineres hva en teknisk spesifikasjon for ombruksvarer bør inneholde. En slik spesifikasjon bør definere hva som er relevante egenskaper å dokumentere for flere scenarier for bruk i nytt bygg. For hver produkttype bør det lages et sett med vanlige scenarier for bruk. Dette vil gjøre det enklere å avgjøre hva som må dokumenteres for ulike tilfeller av ombruk. For eksempel bør relevante egenskaper for isolasjon avhenge av om isolasjonen skal brukes i innervegger eller yttervegger, og om den skal brukes i vegger med lyd- og brannkrav eller ikke.

Det bør også differensieres på hvor mye som må dokumenteres for ulike typer ombruksvarer, avhengig av hvor kritisk ombruksvaren vil være for byggverkets kvalitet og sikkerhet.

5.1.4. Lage mindre omfattende bestemmelser for omsetning av ombrukte byggevarer

DiBKs forslag til å lage mindre omfattende regler for ombruksvarer innebærer å lage et eget kapittel i forskriften som omhandler regler for ombruksvarer. Vi støtter at dette kunne være en tydelig måte å gjøre det på, men forslaget slik det foreligger er etter vårt syn hverken hensiktsmessig eller tydelig nok, og vil fortsatt være til hinder for ombruk.

Hvis dermed våre forslag til presiseringer og endring av hvordan regelverket tolkes (se kapittelet over) tas inn, kan dette være en god måte å gjøre det på.

DIBKs forslag er å innføre en paragraf for ombruksvarer:

§ x- Krav til omsetning av byggevarer som skal ombrukes

Byggevarer som tas ut av et byggverk og skal brukes på nytt (ombruk) kan kun omsettes, hvis

- a) byggevaren er egnet til det den markedsføres eller selges til, og*
- b) byggevaren oppfyller kravene fastsatt i en tilfredsstillende teknisk spesifikasjon.*

En tilfredsstillende teknisk spesifikasjon kan være en harmonisert standard eller en europeisk teknisk vurdering. Hvis det ikke finnes en harmonisert standard eller europeisk teknisk vurdering, skal byggevaren oppfylle kravene fastsatt i

- a) en norsk standard, godkjenning eller merking, eller*
 - b) en standard, godkjenning eller merking i et annet EU- eller EØS-land, som oppfyller kravene på samme nivå som en norsk standard, godkjenning eller merking.*
- Byggevaren skal ikke utgjøre en alvorlig risiko for helse, miljø eller sikkerhet.*

Disse dokumentasjonskravene må tydeliggjøres og bør dessuten samkjøres med kravene i kap. III. Sånn det fremstår nå virker de strengere enn for byggevarene omfattet av kap. III. Det bør også for ombruksvarer være lov å dokumentere i henhold til en egen teknisk spesifikasjon, som spesifisert i §10 tredje ledd.

Det bør også utdypes hva som menes med punkt a). Her er det uklart for oss hva som menes. Er det her ment en norsk standard for dokumentasjon av ombruksvaren? Vårt forslag er å presisere at det kan være en *norsk standard eller teknisk spesifikasjon utarbeidet for ombruksvarer.*

Konklusjon og vår anbefaling

Slik vi ser det, er det mulig å tilrettelegge for enklere regler for dokumentasjon av ombruksvarer ved å gjøre små justeringer i DOK. I tillegg må tolkningen av regelverket endres. Det kreves også bedre og tydeligere veiledning, noe dagens forvirring rundt tolkninger av regelverket er et tydelig bevis på.

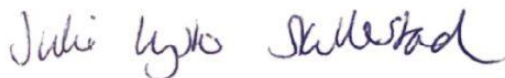
Vi mener dette er en tryggere måte å sikre kvaliteten og sikkerheten i byggverk på, enn å gi fullstendig fritak for dokumentasjonskravene for alle ombruksvarer. Uten noen krav til dokumentasjon som pålegges produsenter/distributører av ombruksvarer som har vesentlig betydning for byggverkets sikkerhet, vil det kun stilles krav til dokumentasjon gjennom TEK17 §3-1, der ansvaret ligger hos ansvarlige i byggesaken. Dette kravet er svært generelt, og sier kun at en byggevarer skal ha forsvarlige egenskaper som *må kunne* dokumenteres. Dette er lite tydelig og det kan bli vanskelig for ansvarshavende i byggesaken og tilsynsmyndighet å vite om dette kravet er innfridd eller ikke dersom det skal brukes ombruksvarer. Det må da brukes skjønn i hvert tilfelle, noe som kan være en risiko for sikkerheten.

Det vil dessuten bli enklere for produsenter/distributører av ombruksvarer å skulle teste og dokumentere dersom det utarbeides tekniske spesifikasjoner for ombruksvarer som tydelig definerer hva som er relevant å dokumentere (eller ikke) for hvert produkt. Dette sikrer like konkurransevilkår og legger til rette for industrialisering av ombruksvarer.

Dersom krav til dokumentasjon for ombruksvarer beholdes, med forenklinger og presiseringer med formål om økt ombruk, vil det likevel kunne oppstå usikkerheter eller hindringer som vil fortsette å bremse markedet for ombruksvarer. Vi synes det er vanskelig å forutsi hvordan eventuelle endringer vil slå inn, når det er såpass uklart hvordan regelverket skal tolkes. Eventuelle endringer i regelverket bør derfor utredes bedre. Inntil det har kommet på plass regler som er enklere å forholde seg til, kan det være hensiktsmessig å ha et midlertidig fritak fra kravene for ombruksvarer, for å stimulere til økt ombruk og igangsetting av prosjekter for å få på plass tekniske spesifikasjoner for ombruksvarer. Det kan eventuelt også være aktuelt å gi fritak fra dokumentasjonskravene inntil slike tekniske spesifikasjoner er utarbeidet. Men dette bør utredes videre med bakgrunn i mer konkrete forslag til endringer av tekst og fortolkning fra DiBK.

Med vennlig hilsen

Aase Teknikk AS

Julie Lyslo Skullestad

Spesialrådgiver klimapåvirkning og bærekraft